

فصلنامه پژوهش حقوق
سال سیزدهم، شماره ۲۵، زمستان ۱۳۹۰، ویژه نامه حقوق ارتباطات
صفحات ۷۸-۴۵

بررسی تطبیقی اخبار جنایی صفحه حوادث روزنامه‌های کشور (تحلیل محتوای سه روزنامه ایران، همشهری و آفتاب یزد در سال ۱۳۸۸)

دکتر علی اصغر کیا aliasgharkia@yahoo.com

معاون پژوهشی، مدیر گروه و دانشیار گروه ارتباطات دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبائی

دکتر حسنعلی موذن زادگان Moazenzadegan@atu.ac.ir

دانشیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبائی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۰/۴/۱ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۰/۷/۲۰

چکیده

این مقاله با بررسی تطبیقی اخبار مجرمانه صفحه حوادث سه روزنامه ایران، همشهری و آفتاب یزد در سال ۱۳۸۸ با الگوی مطلوب روزنامه نگاری، عملکرد مطبوعات در انعکاس اخبار جرائم را به محک آزمون گذارده است. چارچوب نظری تحقیق بر مبنای نظریه برجسته سازی استوار است و در روزنامه های مورد بررسی، متغیرهای مانند سبک مطلب، داشتن تیتر در صفحه اول، حالت متهمان در عکس، وجود عکس متهمان در دادگاه، عکس متهمان در زندان یا بازداشتگاه، مربوط بودن تیتر مطلب به حکم دادگاه، توضیح نحوه دستگیری در لید خبر، مربوط بودن متن خبر در خصوص رسیدگی به اتهام و دادن هشدار به مردم در انتهای خبر و ... مورد ارزیابی قرار گرفته اند. تحقیق پیش رو، با روش تحلیل محتوا انجام شده و ۲۲۶ مطلب (که بر اساس روش نمونه گیری سهمیه ای انتخاب شده) از اخبار جرائم منتشر شده در سه روزنامه مذکور در مقطع زمانی مورد بررسی، کدگذاری شده است. یافته ها از وجود تفاوت معناداری بین سه روزنامه ایران، همشهری و آفتاب یزد از نظر متغیرهای یاد شده حکایت دارند.

واژه های کلیدی: جرم، رسانه، مطبوعات، برجسته سازی، احساس امنیت اجتماعی

امروزه بسیاری از واقعیت‌ها را نمی‌توان مستقیماً و بدون دخالت واسطه‌ها (یعنی همان رسا تجربه کرد. تنها راه تجربه و شناخت این واقعیت‌ها از طریق رسانه‌های جمعی امکان پذیر است چنین شرایطی شکل‌گیری ذهنیت و تصور افراد یک جامعه از طریق انعکاس مطالب و ته رسانه‌های آن جامعه صورت می‌گیرد. رسانه‌های جمعی در این گونه موارد حتی تأثیر دیگر نهاد جامعه مثل خانواده، مدرسه و ... را تحت الشعاع خود قرار می‌دهند. در این شرایط اگر رسا واقعیات را به درستی منعکس نکنند، ذهنیت افراد جامعه به خطا خواهد رفت. به باور بسیار صاحب‌نظران، رسانه‌های جمعی نقش واسطه را بین واقعیت‌های عینی اجتماعی و تجربا شخصی بر عهده دارند. براساس این دیدگاه رسانه‌ها نقش واسطه‌ای خود را به شکل‌های مختلف ایفا می‌کنند. گاه آنها همچون درگاهی هستند که می‌توانند دید ما را گسترش دهند تا آنچه در اطرافمان می‌گذرد، مستقیماً مشاهده کنیم. تعداد دیگری از این صاحب‌نظران، رسانه‌ها را آ می‌دانند، که تصویر جامعه خود را منعکس می‌کنند. تصویری که معمولاً تا حدودی تحریف است. (مک کوایل: ۱۳۸۵: ۸۴)

ما هر روز به طور غیر مستقیم به ویژه از طریق رسانه‌ها نظاره‌گر جرم هستیم، صحنه‌هایی تلویزیون نشان می‌دهد، اخباری که از رادیو می‌شنویم و خبرهایی که در مطبوعات می‌خوانیم. رسانه‌ها با انعکاس اخبار مربوط به جرائم نگرش خاصی را به افراد تحمیل می‌کنند و نگاه آ، درباره موضوعاتی از این دست شکل می‌دهند. رسانه‌ها با نحوه پرداخت به موضوعات می‌توانند اهمیت کم بسیار مهم و در مقابل موضوعی بسیار مهم را کم اهمیت جلوه دهند. برخی روزنامه‌ها به منظور کسب درآمد بیشتر با برجسته کردن برخی جرائم و رویدادهای جنایت در صدد جلب خوانندگان بیشتر و در نهایت فروش بیشتر هستند. این دسته از روزنامه‌ها بی‌تو تأثیر کارشان فقط به فروش بیشتر می‌انديشند. به گفته ویلبر شرام برجسته سازی انعکاس جرائم روزنامه‌ها برای آنان نوعی پاداش آنی در بر دارد. (بدیعی و قندی، ۱۳۸۴: ۴۷) از پیامدهای رویکرد سوداگرانه رسانه‌ها، می‌توان به تشدید احساس ناامنی در مخاطب، ترویج بزهکاری تشویق افراد مستعد به ارتکاب جرم در گرایش به بزهکاری نام برد.

در این تحقیق مسئله این است که احساس امنیت اجتماعی به عنوان یک عامل مهم باید از رسانه‌ها ایجاد شود. احساس امنیت به حدی اهمیت دارد که حتی بسیاری از صاحب‌نظران آ از خود امنیت مهم تر دانسته اند. در الگوی مطلوب روزنامه‌نگاری کاهش احساس ناامنی و ا

احساس امنیت اجتماعی در میان مردم، دیده شده است. به نظر می‌رسد روزنامه‌های ما احساس ناامنی را به مردم القا می‌کنند، به همین منظور انجام مطالعه‌ای در این خصوص که آیا روزنامه‌های ما الگوی مطلوب روزنامه نگاری را به ویژه در خصوص اخبار و تصاویری که در صفحات حوادث روزنامه های کشور درج می‌شود، رعایت می‌کنند یا نه اهمیت بسیاری دارد. به عبارت دیگر این مطالعه به دنبال آن است که آیا مردم با خواندن اخبار و دیدن تصاویر درج شده در صفحات مطبوعات کشور احساس امنیت می‌کنند یا احساس ناامنی؟

تاریخچه ورود اخبار جرائم به مطبوعات

روند گزارش مطالب مربوط به جرائم به عنوان خبر از انگلستان شروع شد و سپس آمریکاییان آن را در اوایل قرن نوزدهم پی گرفتند. قبل از تولد اولین روزنامه یکشنبه در انگلستان در ۱۸۳۰ میلادی، اخبار جرم بر الواح کاغذی منتشر می‌شد. یکی از آخرین و موفق‌ترین این الواح در دهه ۱۸۲۰ منتشر می‌شد. «آخرین سخنان و اعترافات قبل از مرگ» قاتل ماریا مارتن در انگلستان بیش از یک میلیون و صدهزار نسخه به فروش رفت. الواح کاغذی جزئیات رفتار فرد محکوم را که در جایگاه اعدام ایستاده بود، توصیف می‌کردند: پرفروش‌ترین نسخه‌ها مربوط به لحظه اعدام مجرم بود. این نسخه‌ها حاوی آخرین اعترافات قاتلان و نیز توصیف نحوه اعدام آنها بود (Katz, 1987:53).

در ایران دوره هخامنشیان، اخبار جنگ، اوضاع داخلی و بسیاری موارد دیگر در الواح نوشته می‌شد. اولین اخبار مربوط به خشونت اخبار جنگی است. اما اگر روزنامه به معنای واقعی آن را از زمان انتشار روزنامه «کاغذ اخبار» بدانیم، در آن خبری از رویدادهای خشونت‌آمیز نبود و اخبار داخل کشور و در موارد معدود خارج از کشور منتشر می‌کرد. روزنامه وقایع اتفاقیه نیز به اخبار داخلی و خارجی توجه داشت. شیوه پخش خبر از این روزنامه بدین ترتیب بود که هر یک از حکام ولایت ایران مهمترین وقایع ناحیه خود را به مرکز و به اداره روزنامه می‌فرستاد تا در آنجا چاپ شود. گاه در میان بعضی از اخبار، خبرهای حاوی برخورد نیز به چشم می‌خورد. در میان دو روزنامه اطلاعات و کیهان، اطلاعات به دلیل قدمت خود انتشار این گونه مطالب را زودتر آغاز کرد.

پیشینه تحقیق

در عرصه علوم اجتماعی و انسانی نمی توان تحقیقی را در خلاء انجام داد و در عین حال به قابل قبول هم رسید. در این عرصه هر تحقیقی باید پایه های خود را بر تحقیقات پیشین ا، سازد تا با استناد بر یافته های این تحقیقات گام هایی به سمت شناخت مساله بردارد. پدیده اجتماعی وابسته به گذشته اند و در زنجیره ای از تداوم جای می گیرند و هویت آنها بدون در گرفتن گذشته ای که در آن تکوین و تبلور یافته اند، به دست نخواهد آمد. (ساروخانی، ۲۱۴۶) در زمینه جرائم تحقیقات فراوانی صورت گرفته اما در زمینه اخبار مربوط به ج پژوهش ها از فراوانی برخوردار نیستند. با این حال، در این جا به برخی از مطالعات مربوط به - اشاره می شود:

تحقیقات خارجی

مطالعه تصاویر رسانه ای از جرائم بیش از ۳۰ سال بعد از ظهور اولین موج مطالعات جرم شنا. رسانه ای در بریتانیا به وجود آمد. پژوهشگران رسانه ای و جرم شناسانی همچون چینال در ۲ کوهن در ۱۹۷۱، کوهن و یونگ در ۱۸۷۳، گروه رسانه ای دانشگاه گلاسکو در ۱۹۷۸ و ۱ هال، کریچر، جفرسون، کلارک و روبرت در ۱۹۷۸ و روشیر در ۱۹۷۳ اولین پژوهش ها د زمینه را انجام دادند.

به گفته کید هویت و اسبورن رویکرد جرم شناسانه به مطالعه جرم و رسانه ها از چهار پ اصلی تشکیل شده است:

- ۱- آیا رسانه ها با به تصویر کشیدن جرم، پرخاشگری، خشونت و مرگ باعث بروز رفتا مجرمانه و منحرفانه در میان مخاطبان می شوند؟
- ۲- دوم اینکه آیا رسانه ها از افراد و گروه ها تصاویر قالبی غیرعادلانه ای ترسیم می کنند؟
- ۳- سوم اینکه آیا رسانه ها باعث ایجاد ترس اخلاقی حول برخی گروه ها و مصنوعات می و ترس از جرم را تشدید می کنند؟
- ۴- چهارم آیا جرائم واقعی و جرایم داستانی به شیوه ای یکسان بر افراد جامعه تأثیر می گذ کید هویت پرسش اول را که به مبحث تأثیرات رسانه می پردازد، پرسش طلایی می نام پرسش در پی تأثیرات بالقوه تصاویر رسانه ای از جرم و تمایلات جنسی (یا انحرافات جنه مخاطبان به ویژه کودکان و نوجوانان مطرح شده است.

سورسن و همکارانش در سال ۲۰۰۳ در یک تحقیقی ثابت کردند که کاهش سلامت روانی زنان با افزایش مطالعه اخبار و حوادث جنایی و منفی رابطه مستقیم دارد. گروه محقق ابتدا سطح سلامت روانی گروهی از زنان را اندازه گیری کردند. آنگاه از آنها خواستند تا به مدت پنج هفته مبادرت به مطالعه مطالب مربوط به رخدادهای منفی و حوادث در چند نشریه عادی کنند. پس از اتمام پنج هفته بار دیگر سطح سلامت روانی آنها اندازه گیری شد. نتایج تحقیق آشکار ساخت که مطالعه حوادث تروماتیک (آسیب زا) به صورت معناداری موجب کاهش سطح سلامت روانی زنان مورد مطالعه قرار گرفته و اضطراب و میزان افکار پارانوئید (سوء ظن شدید نسبت به دیگران) آنان را افزایش داده بود. این محققان در تبیین یافته های خود بر «نقش واسطه های ذهنی در بروز اختلالات روانی» اشاره نموده اند. به باور آنها سلامت و بیماری روانی بیش از هر چیز متأثر از افکار منفی است. بنابراین هر عامل که بتواند این افکار را بر انگیزد بر سطح سلامت یا اختلال روانی تأثیر می گذارد. از نظر سورسن و همکارانش مطالعه مستمر رخدادهای منفی، ذهن را فعال می سازد و موجب گیر افتادن فرد در دام خطاهای شناختی و تفاسیر معیوب می شود. چنین خطاها و تفاسیری زمینه کاهش سطح سلامت را افزایش می دهد. (الیاسی، ۱۳۸۵: ۵۷)

تحقیقات داخلی

حسین الیاسی در تحقیقی تحت عنوان «سنجش میزان تأثیر نشریات زرد در کاهش احساس امنیت و سلامت روانی زنان تهرانی»، تأثیر این نشریات را بر احساس امنیت در زنان مورد ارزیابی قرار داده است.

وی ابتدا نمونه ای به حجم ۱۳۲۰ نفر را از بین دختران دانشجو و دبیرستانی، زنان خانه دار و زنان کارمند انتخاب کرد و بعد از تحقیق بر روی آنها ۱۳۰ نفر از آنها را که به صورت مستمر یک یا چند نشریه زرد را مورد مطالعه قرار می دهند به عنوان گروه آزمایش انتخاب نمود و از بین بقیه حجم نمونه، ۱۳۰ نفر از زنان و دخترانی که نشریات زرد را نمی خوانند به عنوان گروه مقایسه برگزید و پس از استفاده از یک مقیاس محقق ساخته و آزمایش دو گروه این نتایج را در خصوص مطالعه مستمر نشریات زرد بدست آورد:

۱ - میزان اعتماد زنان به دیگران را به شدت کاهش می دهد.

۲ - این ترس را در زنان پدید می آورد که ممکن است اموال آنان توسط سارقین مورد دستبرد

قرار گیرد.

۳ - بر وحشت زنان از اراذل و اوباش می افزاید.

۴ - ترس از وقوع حوادث و اتفاقات ناگوار را افزایش می دهد.

۵ - ترس و وحشت از مورد حمله واقع شدن و مورد تجاوز قرار گرفتن را افزایش می دهد. ایاسی در خصوص دلایل این مسئله اضافه می کند که بخش عمده محتویات نشریات زنا گزارش های منفی رخدادهای ناگوار، خیانت ها و تجاوزات جنسی و فریب های متعدد به اختصاص می دهد و آشکار است که در خواننده دائمی این نشریات، این باور شکل می گیرد دنیای اطراف او را افرادی تشکیل می دهند که جز فریب دادن دیگران و تعدی و تجاوز به به چیز دیگری نمی اندیشند. به عبارت دیگر مطالعه مستمر نشریات زرد موجب شکل گیری منفی به دنیای اطراف و دیگران و شکل گیری احساس ناامیدی، بدبینی و نگرانی مست حال و آینده می شود.

وی در بخش دیگری از نتایج خود آشکار می سازد که مطالعه نشریات زرد:

۱ - احساس اضطراب زنان را افزایش می دهد؛

۲ - بر ترس مرضی (نیازمند درمان) زنان می افزاید؛

۳ - شدت بدبینی و سوء ظن زنان را مضاعف می کند؛

۴ - حس پرخاشجویی و انتقام گیری زنان را افزایش می دهد؛

۵ - روابط بین فردی زنان را دستخوش اختلال می سازد؛

بهرام بیات دیگر محقق است که در پژوهشی تحت عنوان «تبیین جامعه شناختی احساس امنیت در بین شهروندان تهرانی با تأکید بر نقش پرداخت رسانه ای و سرمایه اجتماعی» که در شهروندان بالای ۱۸ سال ساکن تهران به اجرا در آورد، نتیجه گرفت که میزان تأثیر اخبار حو و جنایات در مطبوعات بر احساس امنیت از نظر پاسخگویان ۲۸/۵ درصد خیلی زیاد، از نظر درصد زیاد، از نظر ۲۲/۸ درصد متوسط و تنها از نظر ۹/۵ درصد از پاسخگویان در حد خیلی کم است.

بیات در پژوهش خود در این خصوص نیز ثابت کرد که میزان ترس از قربانی شدن با خوان یا شنیدن اخبار حوادث و جنایات برای ۱۰/۳ درصد بسیار کم، ۱۷/۷ درصد از پاسخگویان ۳۴/۷ درصد در حد متوسط، ۲۳/۴ درصد زیاد و ۱۳/۹ درصد خیلی زیاد می باشد.

دو تحقیق اخیر نشان می دهد بین دو مقوله انعکاس اخبار مجرمانه در رسانه ها و احساس اجتماعی ارتباط معناداری وجود دارد.

محمد مهدی زاده در تحقیقی که در سال ۸۶ در خصوص «ساخت و محتوای اخبار حوادث و جرائم در روزنامه‌ها انجام داد، بعد از تحلیل محتوای صفحه حوادث بیست روزنامه روزانه کشور عنوان کرد که جرائم قتل، سرقت و قاچاق به ترتیب بیشترین سهم را در اخبار جرائم داشتند. وی در این تحقیق همچنین اثبات کرد که براساس تحلیل محتوای صفحه حوادث این روزنامه‌ها، وقوع جرم با ۳۳/۷۴ درصد، دستگیری مجرمان با ۲۳/۸۳ درصد بیشترین سهم را در تیرهای خبرهای جرائم دارند. به عبارتی حرکت مطبوعات در صفحه حوادث دقیقاً متناسب با همان چیزی است که مخاطبان می‌خواهند.

بخش اول: جرم

تعریف جرم

در نظریه کنش متقابل نمادین اعتقاد بر این است که کنش‌های انسانی برحسب معنایی که آن کنش‌ها برای کنشگران دارند، و نه براساس شرایط از پیش موجود زیست‌شناسانه، روانشناسانه یا اجتماعی، به بهترین صورت درک می‌شوند. این معناها تا اندازه‌ای توسط افراد خلق می‌شوند، ولی به طور عمده از کنش‌های متقابل شخصی خودمانی با دیگر افراد مشتق می‌شوند؛ یعنی مردم ابتدا معناها را در ارتباط با موقعیت‌هایی که خود را در آن می‌یابند، ساخت‌بندی کرده، پس از آن نسبت به آن موقعیت به شیوه‌هایی که در بستر معناهای‌شان مفهوم پیدا می‌کنند، کنش نشان می‌دهند.

جرم‌شناسان بحث‌هایی نظری مربوط به جرم‌شناسی را در چهار حوزه کلی مطرح می‌کنند:

۱- تأثیری که مجرم قلمداد کردن یک فرد در رفتار وی دارد؛

۲- معنای جرم از دید مجرمان؛

۳- فرایندهایی که قانون مجازات از طریق آنها دسته‌های کلی رفتار را به عنوان جرم و رویدادهای مشخصی را تحت عنوان رفتار مجرمانه تعریف می‌کنند؛

۴- معنای جرم در بستر حکومت؛ (ولد و دیگران، ۱۳۸۰: ۲۹۸)

حال اگر بخواهیم از دیدگاه حقوقی بررسی کنیم، جوامع با تصویب قوانین، جرم را به وجود می‌آورند. مثلاً اگر قوانین مبارزه با ماری‌جوانا، همجنس‌گرایی یا مستی در ملاء عام نسخ شوند، در آن صورت وصف مجرمانه اعمال مزبور با سادگی از بین خواهند رفت. بنابراین اینکه قانون ویژه‌ای تحت عنوان قانون کیفری تصویب و اجراء شود، به معنایی بستگی دارد که کارگزاران جامعه بزرگتر از تلقی رفتار جامعه خود به عنوان جرم دارند.

نظریه پردازان واکنش اجتماعی فرایند جرم‌انگاری اعمال را بخشی از فرایند کلی‌تر تعریف سرکوب کزروی در جامعه تلقی می‌کنند. جوامع با اعلام رسمی یا غیررسمی، رفتارهای ویژه‌ای را به عنوان رفتار بد و پس از آن با تلاش برای به حداقل رساندن یا از بین بردن رفتارها، کزروی را تعریف می‌کنند. از آنجا که رفتارهای معین‌گزینش شده برای این فرایند صورت گسترده‌ای بر حسب زمان و مکان متفاوتند؛ نظریه‌پردازان واکنش اجتماعی بر عقیده‌اند که خود فرایند تعریف و سرکوب کزروی، مستقل از رفتارهای ویژه مشمول آن همبستگی اجتماعی مهم است.

جرم‌شناسی فرهنگی

رویکرد جرم‌شناسی فرهنگی درصدد فهم علت شیفتگی و علاقه مردم به اعلام خشونت و در رسانه‌ها و به نمایش گذاشتن آن و خشونت به عنوان تفریح یا منظره جالب توجه است. از دیدگاه تمامی جرم‌ها ریشه در فرهنگ دارند و عادات فرهنگی در فرایندهای عمده قدرت گرفته‌اند. بنابراین جرم‌شناسی فرهنگی نگرشی‌های رادیکالی را مورد حمایت قرار می‌دهد معتقد است که جرم رفتاری است در برابر طبقه حاکم. اما برخلاف دیدگاه‌های اولیه جرم‌شناسی رادیکال که مقاومت و ایستادگی در برابر طبقه حاکم را امری درونی و فردی می‌دانند جرم‌شناسی فرهنگی بر ابعاد خارجی این شور و هیجان تأکید دارد. (فرجیها، ۱۳۸۵: ۶۲)

جرم‌شناسی فرهنگی که بسیار مدیون نظریه‌پردازیه‌های جرم‌شناس آمریکایی، جف فرل است اهمیت تصاویر، سبک‌ها و بازنمایی و نحوه بازنمایی برساخت‌های رسانه‌ای شده از جرم و کنته نیز روابط متقابل نظام قضایی و رسانه‌های جمعی متمرکز شده است و این نکته را نیز مورد قرار داده که چگونه رسانه‌ها برخی فعالیت‌ها را به برساخت جرم تبدیل می‌کنند و برخی دیه نه (Marsh, 2006: 1290).

از این دید جرم تنها زمانی وجود دارد که یک برجسب یا قانون کیفری را بتوان به موفقیت‌آمیزی به رفتار فرد منطبق کرد. جرم مربوط به چیزی نیست که افراد مرتکب می‌شوند بلکه مربوط به این است که رفتارشان توسط دیگران چگونه تصور و ارزیابی می‌شود. در حاله در رویکردهای نقض قانون اعتقاد بر این است که وجود جرم به موجودیت پیشینی حقوق بستگی دارد و بدون اعمال و اجرای حقوق جزایی (یا واکنش اجتماعی به برخی رفتارهای خبیله هیچ جرمی وجود نخواهد داشت. همچنان که حقوق جزا بر ساخته جامعه است، پس جرم هم

بر ساخته اجتماعی است. از این نظر جامعه (و یا حداقل بخش‌های قدرتمند آن) قوانینی را وضع می‌کنند که تخطی از آن جرم محسوب می‌شود. بنابراین جرم به هیچ وجه دارای موجودیتی عینی و عام نیست، بلکه بسته به شرایط اجتماعی و تاریخی امری نسبی است.^۱ (Munie, ۱۹۹۶:۸۷).

مصرف روزمره جرم به عنوان برنامه‌های تفریحی و سرگرمی نیز از موضوعات مطرح در این رویکرد است. در این رویکرد اعتقاد بر این است که جرم و عدالت جنایی پیوسته یکی از دورنمایه‌های فرهنگ عامه بوده است. به گفته فرل (۱۹۹۱): "مفهوم جرم‌شناسی فرهنگی به توجه تحلیلی فزاینده‌ای استناد می‌کند که هم‌اکنون بسیاری از جرم‌شناسان چنین توجهی را به بساخت‌های فرهنگ عامه و بویژه بر ساخت‌های رسانه‌های جمعی از جرم و کنترل جرم مبذول داشته‌اند. به علاوه رسانه‌ها برای اینکه بتوانند چارچوبی را برای جرم و فعالیت‌های مجرمانه تعیین کنند، تصور و ذهنیت ما را از مقوله کنترل جرم شکل می‌دهند" (Marsh, ۲۰۰۶:۱۲۹۰).

بخش دوم: امنیت اجتماعی

تعاریف امنیت اجتماعی

امنیت اجتماعی از جمله مولفه‌های اصلی امنیت است که کانون توجه را بر مناسبات اجتماعی معطوف کرده و در ارتباط و تعامل بین انسان و اعضای جامعه معنا پیدا می‌کند. امنیت اجتماعی را به صورت‌های گوناگون تعریف کرده‌اند. به نظر عده‌ای امنیت اجتماعی به وسیله دولت و هیأت حاکمه و به نظر عده‌ای دیگر با مشارکت مردم در جامعه تعیین و اجراء می‌شود. دیوید بالدوین امنیت را به سادگی این گونه تعریف می‌کند: "احتمال اندک وارد آمدن خسارت به ارزش‌های کسب شده" (Baldwin, ۱۹۹۷:۲۶) این تعریف مفهوم امنیت را از چارچوب ساختگی فقط نظامی خارج ساخته و امکان ورود اقتصاد و یا فرهنگ را به این مقوله می‌دهد. اصطلاح امنیت اجتماعی نخستین بار توسط باری بوزان (Barry Buzan) در کتاب "مردم، دولت‌ها و هراس" به کار رفت. او در تعریف خود امنیت اجتماعی را توانایی گروه‌های مختلف صنفی، قومی، ملی، جنسی و... در حفظ هستی و هویت خود دانسته است (کلاهیجان، ۱۳۸۲:۱۳۸) و معتقد است امنیت

---

۱. از دیدگاه حقوق جزایی، به جرائمی که ناشی از بستر فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی جوامع است و نویسنده مزبور به آن اشاره می‌کند، جرایم مصنوعی می‌گویند، اما به بخشی از جرائم که در مغایرت با احساسات و یا عواطف بشری با قطع نظر از اختلافات فرهنگی، اجتماعی جوامع در نظام‌های حقوقی تعریف شده‌اند، از قبیل قتل، سرقت و غیره، جرائم طبیعی اطلاق می‌شود. (افراسیابی، ۱۳۷۶:۴۶)

اجتماعی به مقابله با خطراتی می پردازد که به صورت نیروی بالقوه یا بالفعل هویت افراد جامعه تهدید می کند. اما دیدگاه‌های نوین به طور عمده مبتنی بر مشارکت مردم هستند. بحث اجتماعی بحثی است که به بعد داخلی امنیت برمی گردد، یعنی مسائلی که در حوزه‌های متف سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، حقوقی و قضایی افراد جامعه با آن روبرو هستند. این مسائل چارچوب بحث امنیت اجتماعی قابل بررسی‌اند. گاه ممکن است جایگاه امنیت فردی در امنیت جامعه مورد سوال قرار گیرد. «امنیت فردی» آرامش و آسایشی است که فرد بدون در گرفتن امکانات جامعه و دولت برای خود فراهم می کند؛ اما «امنیت اجتماعی» عبارت است از آرامش و آسودگی خاطری که جامعه و نظام سیاسی برای اعضاء خود ایجاد می کند (حسن: ۱۳۸۳: ۲).

اهمیت وجود امنیت در زندگی تا حدی است که برخی متفکران اجتماعی در تعاریف کلمه «امنیت» را مترادف با مفهوم «سلامتی» به کار گرفته و وجود آن را ضامن بقاء و پاید جامعه سالم پنداشته‌اند. در عین حال این نکته دارای اهمیت است که «احساس امنیت» رابطه‌ای مستقیم با امنیت واقعی ندارد و وجود یا عدم وجود آن (احساس امنیت) لزوماً به بهره‌مندی یا محرومیت از امنیت واقعی نیست (نوری، ۱۳۸۷: ۲). به عبارت روشن‌تر، در جای وجود امنیت در جامعه تعاملات اجتماعی را در مسیری طبیعی و واقعی قرار می دهد، "احتمالاً" (فارغ از بود و نبود واقعی امنیت) می‌تواند حرکت‌ها و جریان‌های طبیعی را در دچار اختلال کند.

تبیین احساس امنیت اجتماعی

احساس امنیت اجتماعی از جمله اساسی‌ترین نیازها به شمار می رود و تامین آن نخستین عین حال عمده‌ترین وظیفه حکومت هاست. این پدیده در ادبیات سیاسی و جامعه‌شناسی بدیهی‌ترین اصول حکومت داری شناخته می شود و بسیاری از صاحب نظران روان شناسی دارند که احساس ناامنی موجب تنش، برانگیختگی و عدم تعادل در انسان شده و توانایی و استه فرد را در روبرو شدن با مشکلات و خطرات احتمالی محدود می کند و به طرق مختلف مناسه انسانها و زندگی آن‌ها را تحت تاثیر خود قرار می دهد. (دلوری، ۱۳۸۷: ۵۴)

با رجوع به ادبیات این حوزه درمی یابیم که نویسندگان و محققان به هنگام بحث از احساس امنیت در این بعد حداقل به سه موضوع اشاره دارند:

موضوع اول، نارضایتی امنیتی است، یعنی گاه منظور از وجود احساس ناامنی در جامعه این است که اعضای آن صرفاً از میزان وقوع جرایم و پدیده های ناامنی ناخشنودند و سطح آن را غیر قابل قبول می دانند.

موضوع دوم نگرانی امنیتی است؛ یعنی اعضای یک گروه اجتماعی نسبت به وقوع جرایم و ناامنی های خاصی دغدغه داشته و آن را نوعی تهدید، هر چند غیرمستقیم و دور، تلقی می کنند. موضوع سوم، ترس امنیتی است؛ این حالت زمانی رخ می دهد که شهروندان وقوع جرم یا پدیده ناامنی خاصی را در مورد خود یا نزدیکانشان محتمل می دانند.

البته شاید بتوان موضوع چهارمی را نیز تصور کرد و آن حالتی است که شهروندان به دلیل شدت خطر، احتمال بالای وقوع آن و آسیب پذیری خود، دچار ترس شدید و احساس ناامنی و عملاً دچار اختلالات روانشناختی و اجتماعی بشوند (حسینی، ۱۳۸۵: ۱۱-۱۲).

رسانه ها و بسط احساس امنیت اجتماعی

احساس امنیت اجتماعی رابطه ای مستقیم با وجود یا عدم وجود جرم و ناهنجاری در جامعه دارد به عبارتی هر میزان که ارتکاب جرم بالاتر باشد احساس امنیت به تناسب کاهش می یابد. رسانه های جمعی از جمله ابزاری هستند که تأثیر بسزایی بر تصور کلی موجود از جرم در جامعه دارند تا آن جایی که می توان گفت تصورات و پنداره های موجود درباره جرم، که بر اذهان عمومی سایه افکنده است، به طور عمده محصول رسانه های جمعی است.

بر طبق تحقیقات به عمل آمده اخبار و رویدادهای جنایی بخش عمده ای از محتوای تمامی رسانه های گروهی را به خود اختصاص داده است. مطالعات انجام شده حاکی از آن است که اخبار جنایی حداقل ۴ درصد، حداکثر ۲۸ درصد و بطور متوسط ۷ درصد از کل مطالب روزنامه ها را تشکیل می دهند. این نسبت در مورد رسانه های دیداری و شنیداری درصد متفاوتی بین ۱۰ تا ۱۳ درصد را براساس دوره های زمانی و محیط های جغرافیایی مختلف به خود اختصاص داده است (فرجیها، ۱۳۸۵: ۵۸).

رسانه ها با انعکاس اخبار مربوط به پدیده های جنایی، نگرش خاصی را به مردم تحمیل می کنند و چگونگی قضاوت و داوری آنان درباره جرم و عدالت کیفری را سازمان می دهند. این ابزارهای ارتباطی به سادگی می توانند از موضوعی کم اهمیت سوژه ای بسیار مهم بسازند و افکار

عمومی را نسبت به پدیده ای خاص حساس کنند و یا برعکس از حادثه ای مهم خبری خنثی اهمیت بسازند(همان).

به عبارتی دیگر رسانه ها به دنبال آن هستند تا با پردازش اخبار حوادث و جرایم، ساختار احساسی جامعه را تحت تاثیر قرار دهند. چرا که اعتقاد بر این است که مهمترین خبر- در اخبار جنایی- خبری است که منجر به واکنش عاطفی و احساس خوانندگان شود و خواننده سمت خود هدایت نماید. این مسئله گاه تاثیرات منفی نیز با خود به همراه دارد و می تواند ایجاد احساس ناامنی مخاطب موثر واقع شود.

محققان بر این اعتقادند که شنیدن اخبار مربوط به رویدادهای ناخوشایند ممکن است برداشت شخصی از خطر را تحریک کند. بنابراین تاثیر رسانه های همگانی بر احساس ناامنی را باید در واقعیت جست و جو کرد که رسانه ها تصاویر به شدت ترسناک و دراماتیکی از پدیده های ناپخش می کنند به گونه ای که مخاطب احساس ربط با افراد حادثه دیده پیدا می کند. برای اگر خواننده روزنامه یا بیننده تلویزیون خود را با قربانی مورد وصف همانندسازی کند و یا احد کند که بین محله او و منطقه وقوع ناامنی شباهت وجود دارد آن گاه تصویری از خطر، تقه شده و شخصی سازی می گردد(حسینی، ۱۳۸۶: ۲۲).

تأثیر مطبوعات در احساس امنیت اجتماعی

احساس امنیت اجتماعی ارتباط مستقیمی با میزان جرایم جامعه دارد. به عبارتی هر میزان درصد ارتکاب جرم در جامعه بالاتر باشد احساس امنیت به تناسب کاهش می یابد. لذا تنه برای رسیدن به احساس امنیت اجتماعی ایده آل، آگاهی مردم در خصوص کاهش جرم می باشد.

از جمله ابزاری که می تواند در تجسم این مسئله در جامعه دخیل باشد مطبوعات هم مطبوعات می توانند از طرق یا روش های مختلف از جمله اطلاع رسانی به موقع، ارایه هشتم نمایش قدرت پلیس به عنوان ضامن اجرایی قوانین و ... نقش بسیار موثری در کاهش احساس ناامنی داشته باشند.

یکی از اقدامات مهمی که بر خلاف نشریات کشورهای پیشرفته در ایران مشهود است اختصاص صفحه خاص تحت عنوان صفحه حوادث در نشریات می باشد که در آن مهمترین رویداد اتفاقات مجرمانه با قالب بسیار جذاب و خیره کننده به اطلاع عموم گذاشته می شود.

اگرچه برخی از صاحب نظران وجود این صفحات در نشریات را ارایه هشدار و آموزش به مخاطبان در خصوص اعمال تبهکارانه عنوان می کنند، اما نگاه اکثریت بر آن است که اخبار حوادث به خاطر بدآموزی ناگزیر آن بر گروهی از افراد جامعه تاثیر منفی می گذارد. در همین ارتباط یک نظریه جامعه شناسانه می گوید؛ به دلیل وجود گروه های مختلف اجتماعی، افرادی که در محیط پرورشی خود با هنجارهای تبهکارانه "اجتماعی" شده اند و برای اثبات خود از سوی اعضای گروه تحت فشار قرار دارند تا به اعمال تبهکارانه دست زنند، ممکن است پوشش خبری اعمال تبهکارانه جدی همچون دزدی، گروگانگیری و بانک زنی را مدلی برای خود در آینده قرار دهند و حتی شیوه های نوینی را برای خود فراگیرند. (میرفخرایی، ۱۳۸۵: ۱۸۲) و این اخبار به فراخور آموزش به متهمان، در ایجاد احساس ناامنی در جامعه تاثیر بسزایی خواهد داشت.

اما علت چیست؟ چه عواملی باعث می شود که ارایه اخبار و رویدادهای حوادث و ناهنجاری که به عقیده برخی صاحب نظران نقش بسیاری در اطلاع رسانی، هشدار، آگاه سازی و ... می تواند داشته باشد، به ناگاه جامعه را با ترس و وحشت همراه می سازد؟ عناوین زیر می تواند بخشی از عوامل تعیین کننده این عرصه باشند:

۱- اثر مطبوعات از نظر کیفیت شکل دادن به تعریف کلی جرم در جامعه تأثیری فوق العاده و شگرفی دارد. نمونه ای از این نوع اثر گذاری را می توان در ابعاد ذیل مشاهده کرد:

الف - آنچه مطبوعات در هر نوع از اخبار و گزارش های واقعی خود ارایه می دهند بطور عمده جرم را در قالب نوعی "جرم خیابانی" معرفی می کند، مفهومی که با ایجاد رعب و وحشت در میان افراد جامعه گره خورده است و خشونت رکن عمده آن به نظر می رسد و در مقابل جرائمی همچون تخریب محیط زیست، خشونت در خانواده، جرائم یقه سفیدها و همچنین جرائم مربوط به بهداشت و امنیت شغلی با این شدت و گستردگی تحت پوشش جریان غالب در محصولات رسانه ای یا حتی در معرض برخورد و توجه آن ها قرار نمی گیرد. به عنوان مثال طبق آمارهای رسمی، متداول ترین شکل های جرم، جرائم های علیه اموال است و این در حالی است که این نوع جرائم کمترین توجه رسانه ها را به خود جلب کرده است و در مقابل جرائم خشونت بار - که از نظر کارشناسی، بسیار غیر متداول است - پوشش رسانه ای بسیار قابل توجه تری را به خود اختصاص داده است. این تصاویر نتایج و پیامدهای خاص خود را بدون این که بر شالوده ای از واقعیت تکیه داشته باشد، به دنبال دارد.

ب- در این تصاویر اغلب این ایده وجود دارد که جرم را به ویژه باید بستر انحطاط اخلاقی تعریف کرد و در کنار آن این تصاویر را ارایه می کنند: نادرست بودن یک امر است که همه می توانند به سهولت آن را دریابند و مجرمان در جامعه افرادی متمایز از دیگران با آنان تفاوت آشکاری دارند. این تصاویر بیانگر این نکته می شوند که در جامعه همواره مستمر در زمینه نظم و انضباط وجود دارد و وضع هم پیوسته بد و بدتر می شود.

۲- مطبوعات اغلب جرم را در قالب موج هایی برجسته به تصویر می کشند. به این شکل ارایه گزارش های مکرر از ارتکاب برخی شکل های خاص جرم که معمولاً شامل جرم خیابانی مانند ضرب و شتم، تجاوز به عنف و قتل است، سبب می شوند که توجه افکار عمده شدت بیشتری به این جرایم جلب گردد.

۳- ترس از جرم را نیز مطبوعات با القای این تصاویر افزایش می دهند که شکل گیری ماهیتی تصادفی و بدون برنامه دارد. لذا هم می تواند بدون قربانی باشد و هم ممکن است هر از افراد جامعه را آماج بزه دیدگی قرار دهد.

۴- در برابر این موج بی نظمی و بی قانونی، افراد پلیس و دیگر مبارزان با جرم در جامعه بطور عام چهره یک "فوق قهرمان" را می یابند.

۵- عملکرد مطبوعات در شکل دادن به تعریف جرم و کجروی، نقش آن‌ها را در ایجاد تغییر قانونی و همچنین تقویت گونه‌های خاص از راهکارهای عملیاتی پلیس به نقش بسیار موثری می کند. در عین حال سبب می شود که این نهادها به چهره ابزاری برای تحقق ایده های قدر نهادهای رسمی درآیند (نقل با تصرف از سلیمی، ۱۳۸۰: ۱۶۰-۱۵۹).

امروزه به ندرت می توان گزارش جنایی را یافت که در آن علل و عوامل وقوع حادثه و راه پیشگیری از آن مورد تحلیل های کارشناسی قرار گرفته باشد. در واقع رسانه ها با گرایش توصیف رویدادهای جنایی و تکرار دایمی اخبار مربوط به آن، آگاهی های عمومی را در جرم افزایش می دهند. این روش از لحاظ اطلاعات مربوط به جرم، بسیار غنی و از نظر ایجاد و درک نسبت به عوامل وقوع جرم و راه های کنترل آن بسیار فقیر است. بنابراین علاقه مندان اخبار جنایی در این روش با حجم بسیاری از حوادث و رسوایی های جنایی روبرو می شوند. نمی توانند درک و تحلیل خود از جرم را توسعه دهند (فرجیها، ۱۳۸۵: ۷۱). و این از جمله نکات مهمی است که مطبوعات از آن غفلت می کنند و نتیجه ای جز احساس ناامنی در برخی مخاه به همراه ندارند.

جمع بندی و ارایه چارچوب نظری

نگاهی اجمالی به مبانی نظری نمایان می سازد که نقش مطبوعات در احساس امنیت اجتماعی بسیار تأثیر گذار است. تأثیر مطبوعات در احساس امنیت اجتماعی بیشتر از طریق صفحه حوادث روزنامه شکل می گیرد. شکل بازنمایی جرایم اتفاق افتاده در جامعه اگر با بکارگیری ادبیات خاص که موجب وحشت افراد جامعه می شود و برجسته سازی شیوه جرم اتفاق افتاده صورت گیرد موجب کاهش احساس امنیت اجتماعی شده و بر عکس پرداختن به روند رسیدگی به جرایم در دادگاه ها و آراء صادر شده و همچنین پرداختن به نحوه دستگیری در تیر، لید و متن خبر و استفاده از تصاویر متهمان در حال پشیمانی به جای استفاده از تصاویر ابزار و آلات جرم و محل وقوع جرم و بزه دیده و نیز ارثه نظریات روان شناسان، جامعه شناسان و جرم شناسان در خصوص علل وقوع جرم از حیث نارسایی های روانی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی و نحوه پیشگیری از وقوع جرم، می تواند در افزایش احساس امنیت اجتماعی در جامعه کمک کند.

با توجه به قدمت درج اخبار جرایم در مطبوعات کشور و نیز نتایج پژوهش های پیشین دال بر ضعف مطبوعات در پوشش اخبار جرایم به شکلی که موجب افزایش احساس امنیت اجتماعی شود، این مساله مطرح می شود که روزنامه های کثیرالانتشار کشور نظیر ایران، همشهری و آفتاب یزد چگونه به پوشش اخبار جرایم می پردازند. چارچوب نظری تحقیق براساس نظریه برجسته سازی قرار گرفته است. مطابق نظریه برجسته سازی رسانه ها می توانند توجه عموم را به موضوعات خاص جلب کنند و از سایر موضوعات بگذرند. مطبوعات از میان رویدادهای مربوط به جرایم دست به گزینش می زنند و این انتخاب تحت تأثیر عوامل درون و برون سازمانی صورت می گیرد. سپس با استفاده از تکنیک های برجسته سازی، برخی از این رویدادهای گزینش شده را در ذهن مخاطب اولویت می بخشند. بنابراین پیامی که به مخاطب می رسد، رویدادی "برگزیده" و یا "برگزیده و برجسته شده" توسط رسانه است، نه خود رویداد یا واقعیت جرم.

طبق این چارچوب و بر پایه مبانی نظری این پرسش ها مطرح می شود که مطبوعات اخبار جرایم را چگونه برجسته می کنند؟ میزان انطباق مطالب و اخبار جرایم صفحه حوادث روزنامه با الگوی مطلوب روزنامه نگاری چقدر است؟

فرضیه تحقیق

به نظر می رسد بین روزنامه ها از نظر رعایت الگوی مطلوب روزنامه نگاری تفاوت معنا وجود دارد.

در این جا الگوی مطلوب روزنامه نگاری برگرفته از تحقیق آقای علی رحیمی است که در پایان نامه کارشناسی ارشد در دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبائی و تحت "نقش مطبوعات در ارتقای احساس امنیت اجتماعی در سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸ ارائه شده است" و در این تحقیق که به روش دلفی انجام داده است، در نهایت به الگوی مطلوبی رسیده است. اگر مطبوعات کشور از این الگو در جهت انتشار اخبار و تصاویر جرایم پیروی کنند، نا موجب کاهش احساس امنیت در جامعه نخواهند شد بلکه برعکس موجب افزایش احساس امنیت می شوند. این الگو در چهار قاعده کلی زیر است:

- ۱ - قواعدی که در خصوص نحوه تیترو نویسی باید رعایت شود؛
- ۲ - قواعدی که در خصوص نحوه لید نویسی باید رعایت شود؛
- ۳ - قواعدی که در خصوص نگارش متن خبر باید رعایت شود؛
- ۴ - قواعدی که در خصوص انتخاب عکس باید رعایت شود؛

روش شناسی تحقیق

این تحقیق با روش تحلیل محتوا و با روش نمونه گیری سهمیه ای انجام شده است. روش گیری به این ترتیب صورت گرفته که از هر ماه یک شماره از روزنامه های ایران، همشهر آفتاب یزد که در سال ۱۳۸۸ منتشر شده به تصادف انتخاب و در مجموع دو هفته آماری شده است. در نهایت از هر روزنامه ۱۲ شماره و در مجموع سه روزنامه ۳۶ شماره از روزنامه مذکور، مورد بررسی قرار گرفته است. پس از آن دستورالعمل کدگذاری تهیه و پس از تایید توسط دو استاد علوم ارتباطات، اطلاعات در برگه های مخصوص ثبت شده اند. سپس اطلاعات تحت برنامه نرم افزاری ویژه آزمون های آماری در علوم اجتماعی^۱ پانچ گردیده و پردازش قرار گرفته اند. برای سنجش رابطه بین متغیرها از آزمون کای اسکوتر استفاده شده است

از آن جایی که رعایت عینیت، از اصول مهم تحقیق علمی است، ضریب قابلیت اعتماد از طریق فرمول "ویلیام اسکات"^۱ محاسبه شده است.

به این طریق که پس از یک ماه از کدگذاری مرحله اول، ۲۰ درصد از کل مطالب کدگذار شده در مورد متغیرهای "سبک مطلب" و "چگونگی حالت متهم یا متهمان در عکس" (از آن جایی که این دو متغیر دارای سطح انتزاع بالاتری بوده اند به عنوان متغیرهایی انتخاب شدند که به کدگذار دوم داده شد تا مورد کدگذاری دوم قرار گیرند) انتخاب و مجدداً کدگذاری شدند. با قرار گرفتن درصدهای توافق مشاهده شده و مورد انتظار در فرمول اسکات، ضریب قابلیت اعتماد در مورد هر دو متغیر، بیش از ۸۵ درصد حاصل شد. لذا می توان به دستاوردهای تحقیق اطمینان کرد

فرضیه آزمایی

فرضیه ما در این تحقیق عبارت بود از این: "به نظر می رسد بین روزنامه ها از نظر رعایت الگوی مطلوب روزنامه نگاری تفاوت معناداری وجود دارد". الگو مطلوب روزنامه نگاری به صورت مقوله هایی در دستورالعمل کدگذاری آمده است که بخشی از جداول دو بعدی گرفته شده براساس الگوی مطلوب روزنامه نگاری و تفسیر آن جداول در ادامه می آید:

آیا مطالب مرتبط با جرم منتشر شده در صفحه حوادث سه روزنامه مورد بررسی در صفحه اول روزنامه ها تیترو داشته است؟

جدول شماره ۱- بررسی معناداری رابطه میان "روزنامه" و "تیترو مطلب در صفحه او

جمع	تیترو در صفحه اول		نام روزنامه
	خیر	بله	
60	30	30	ایران تعداد درصد سطری درصد ستونی
100	50	50	
26/5	15/4	96/8	
66	65	1	همشهری تعداد درصد سطری درصد ستونی
100	98/5	1/5	
29/2	33/3	3/2	
100	100	0	آفتاب یزد تعداد درصد سطری درصد ستونی
100	100	0	
44/2	51/3	0	
226	195	31	جمع تعداد درصد سطری درصد ستونی
100	86/3	13/7	
	100	100	

$$\text{Chi-Square}(x^2) = 90/939$$

$$df = 2$$

$$\text{Sig} = 0/000$$

چنانکه مشاهده می شود رابطه معناداری بین "روزنامه" و "داشتن تیترو در صفحه اول" دارد. این نشان می دهد که بین روزنامه های مورد بررسی در استفاده از تیترو اخبار و گزارش مربوط به جرم در صفحه اول روزنامه تفاوت معناداری وجود دارد. به شکلی که روزنامه ایر ۵۰ درصد بیشترین تیترو اخبار و گزارش های مربوط به جرم منتشر شده را در میان سه روزنامه د با رجوع به جدول مشاهده می شود که اختلاف آماری فاحشی بین روزنامه ایران با دو روز همشهری و آفتاب یزد در این خصوص وجود دارد به طوری که روزنامه همشهری تنها ۱/۵ در از تیترو اخبار و گزارش های مربوط به جرم را در صفحه اول این روزنامه آورده است و روز آفتاب یزد هیچکدام از تیتروهای اخبار و گزارش های مرتبط با جرم منتشره در صفحه حوادث روزنامه در سال ۱۳۸۸ را در صفحه اول خود نیاورده است. این آمارها نشانگر این است که روز ایران فقط نیمی از اخبار جرائم را برجسته کرده است و روزنامه همشهری نیز سعی کرده فقط

درصد از اخبار و گزارش های مرتبط با جرم بررسی شده را برجسته کند و روزنامه آفتاب یزد هیچ گونه برجسته سازی در اخبار و گزارش های مربوط به جرم انجام نداده است.

در اینجا قابل ذکر است که جیمز جویس با انجام پژوهشی که در سال ۱۹۵۰ انجام داد، اخبار جرم در روزنامه های کلورادو را تحلیل محتوا کرد و همزمان پیمایشی را نیز در میان ساکنان این شهر انجام داد تا نگرش آنها را درباره جرایم بررسی کند. وی به این نتیجه رسید که نگرش افکار عمومی درباره جرایم صورت گرفته در کلورادو - به ویژه در مورد جرائم خشونت آمیز که افراد تجربه مستقیم کمتری نسبت به آن دارند - بیشتر تحت تأثیر پوشش خبری روزنامه ها از جرائم است تا آمار رسمی جرم در کلورادو (Cohon and young, ۱۹۷۳: ۱۳۳) او در این تحقیق نقش برجسته سازی اخبار جرم در روزنامه ها را در تأثیر پذیری مردم از این اخبار نشان داد.

حالت متهم یا متهمان در عکس های درج شده در کنار مطالب چاپ شده در روزنامه های ه
 بررسی چگونه بوده است؟

جدول شماره ۲- بررسی معناداری رابطه میان "روزنامه" و "چگونگی حالت متهم یا متهمان در عکس"

نام روزنامه	چگونگی حالت متهم یا متهمان در عکس				
	با دست صورتش را پوشانده و یا سرش پایین است	بدون پوشش صورت	بعد از دستگیری ایستاده با لباس شخصی	سایر	عکس ندارد
ایران	تعداد	7	3	2	25
	درصد سطری	11/7	5	3/3	41/7
	درصد ستونی	31/8	15/8	14/3	20/3
همشهری	تعداد	4	9	10	36
	درصد سطری	6/1	13/6	15/2	54/5
	درصد ستونی	18/2	47/4	71/4	29/3
آفتاب یزد	تعداد	11	7	2	62
	درصد سطری	11	7	2	62
	درصد ستونی	50	36/8	14/3	50/4
جمع	تعداد	22	19	14	123
	درصد سطری	9/7	8/4	6/2	54/4
	درصد ستونی	100	100	100	100

$Chi-Square(x^2) = 33/581$ $df = 8$ $Sig = 0/000$

به طوری که مشاهده می شود در جدول بین "روزنامه" و "چگونگی حالت متهم یا متهم عکس با ۹۹ درصد اطمینان رابطه معناداری وجود دارد این نشان دهنده این است که د روزنامه های مورد بررسی اختلاف معناداری در استفاده از عکس متهم یا متهمان در حالت "باز دست صورتش را پوشانده و یا سرش پایین است"، "بدون پوشش صورت" و "بعد از دست در حالت ایستاده و با لباس شخصی" وجود دارد. به عبارتی دیگر روزنامه ایران با ۱۱/۷، بیشتر از دو روزنامه دیگر عکس با حالت با دست صورتش را پوشانده و یا سرش پایین است استفاده کرده است. روزنامه همشهری نیز با ۱۳/۶ درصد نسبت به ۷ درصد روزنامه آفتاب یزد درصد روزنامه ایران عکس بدون پوشش صورت متهم یا متهمان را کار کرده است. و به

روزنامه همشهری است که با ۱۵/۲ درصد بیشترین عکس بعد از دستگیری در حالت ایستاده و با لباس شخصی را منتشر کرده است.

اما با نگاهی به جمع سایر ۱۱/۱ درصد درمی یابیم نیمی از عکس های کار شده از مطالب مورد بررسی از سه روزنامه مذکور در به غیر از حالت های ذکر شده می باشد.

جرم شناسی فرهنگی بر اهمیت تصاویر، سبک ها و بازنمایی و نحوه بازنمایی برساخت های رسانه ای شده از جرم و کنترل و نیز روابط متقابل نظام قضایی و رسانه های جمعی متمرکز شده و این نکته را نیز مورد توجه قرار داده که چگونه رسانه ها برخی فعالیت ها را به برساخت جرم تبدیل می کنند و برخی دیگر را نه (Marsh, ۲۰۰۶:۱۲۹۰).

آیا در میان روزنامه های مورد بررسی در این پژوهش عکس متهم یا متهمان در دادگاه بوده است؟

جدول شماره ۳- بررسی معناداری رابطه میان "روزنامه" و "بودن عکس متهم یا متهمان در

دادگاه"

جمع	آیا عکس متهم یا متهمان در دادگاه است؟			نام روزنامه
	عکس ندارد	خیر	بله	
60	25	25	10	ایران تعداد
100	41/7	41/7	16/6	درصد سطری
26/5	20/3	29/1	58/8	درصد ستونی
66	36	27	3	همشهری تعداد
100	54/5	41	4/5	درصد سطری
29/2	29/3	31/4	17/6	درصد ستونی
100	62	34	4	آفتاب یزد تعداد
100	62	34	4	درصد سطری
44/2	50/4	39/5	23/5	درصد ستونی
226	123	86	17	جمع تعداد
100	54/4	38/1	7/5	درصد سطری
	100	100	100	درصد ستونی

$Chi\text{-}Square(x^2) = 14/945 \quad df = 4 \quad Sig = 0/005$

چنانکه مشاهده می شود رابطه معناداری بین "روزنامه" و نبودن عکس متهم و متهمان در دادگاه وجود دارد. به سخنی دیگر بین روزنامه های مورد بررسی در این پژوهش اختلاف

معناداری در استفاده از عکس متهم و متهمان در دادگاه همراه با اخبار و گزارش های مربوط جرم وجود دارد. براساس جدول روزنامه ایران با ۱۶/۶ درصد بیشترین عکس متهم یا متهمان در دادگاه همراه با مطالب مربوط به جرم نسبت به روزنامه همشهری با ۴/۵ درصد و روزنامه آریزد با ۴ درصد منتشر کرده است. این آمار حاکی از آن است که روزنامه ایران در این خصوص نزدیک به ۴ برابر نسبت به روزنامه های آفتاب یزد و همشهری عکس متهم یا متهمان را در دادگاه در کنار اخبار جرائم بررسی شده چاپ کرده است. متخصان عرصه ارتباطات اجتماعی و مطبوعات معتقدند که استفاده از عکس متهم یا متهمان در دادگاه نشان می دهد که افراد قانون شکن رو باید جواب گوی اعمال قانون شکنانه خود باشند که این امر نقش بازدارندگی برای قانون شک که هنوز به دام نیافتاده اند دارد و از طرف دیگر افراد جامعه با دیدن عکس متهمان در دادگاه این نگاه که مجرمان گرفتار قانون هستند احساس امنیت بیشتری می کنند.

در روزنامه های مورد بررسی در این پژوهش چه تعداد عکس متهم یا متهمان در زندان یا

بازداشتگاه در کنار مطالب مربوط به جرم چاپ شده است؟

جدول شماره ۴ - بررسی معناداری رابطه میان "روزنامه" و "بودن عکس متهم یا متهمان"

زندان یا بازداشتگاه "

جمع	آیا عکس متهم یا متهمان در زندان یا بازداشتگاه			نام روزنامه
	عکس ندارد	خیر	بله	
60	25	18	17	ایران تعداد
100	41/7	30	28/3	درصد سطری
26/5	20/3	43/9	27/4	درصد ستونی
66	36	7	23	همشهری تعداد
100	54/5	10/6	34/9	درصد سطری
29/2	29/3	17/1	37/1	درصد ستونی
100	62	16	22	آفتاب یزد تعداد
100	62	16	22	درصد سطری
44/2	50/4	39	35/5	درصد ستونی
226	123	41	62	جمع تعداد
100	54/4	18/2	27/4	درصد سطری
	100	100	100	درصد ستونی

در اینجا نیز مشاهده می شود که در جدول رابطه معناداری بین "روزنامه" و "بودن عکس متهم یا متهمان در زندان و یا بازداشتگاه" وجود دارد. به عبارت دیگر بین روزنامه های ایران، همشهری و آفتاب یزد در این تحقیق در خصوص استفاده از عکس متهم یا متهمان در زندان یا بازداشتگاه در کنار اخبار جرائم اختلاف معناداری وجود دارد. با مراجعه به جدول درمی یابیم که روزنامه همشهری با ۳۴/۹ درصد در استفاده از عکس متهم یا متهمان در زندان یا بازداشتگاه به همراه مطالب مربوط به جرم از روزنامه ایران با ۲۸/۳ درصد و روزنامه آفتاب یزد با ۲۲ درصد پیش تر است. به اعتقاد صاحب نظران عرصه ارتباطات اجتماعی و حوزه رسانه استفاده از عکس متهم یا متهمان در زندان یا بازداشتگاه در کنار اخبار جرائم هشدار به قانون شکنان است و پیام امنیت برای شهروندان دارد.

چه تعداد از لید خبرها و گزارش ها مرتبط با جرائم بررسی شده در روزنامه های مورد تحقیق مربوط به حکم دادگاه است؟

جدول شماره ۵- بررسی معناداری رابطه میان "روزنامه" و "مربوط بودن لید خبر به حکم دادگاه"

جمع	آیا لید خبر مربوط به حکم دادگاه است؟		نام روزنامه
	خیر	بله	
60	48	12	ایران تعداد درصد سطری درصد ستونی
100	80	20	
26/5	23/5	54/5	
66	64	2	همشهری تعداد درصد سطری درصد ستونی
100	97	3	
29/2	31/4	9/1	
100	92	8	آفتاب یزد تعداد درصد سطری درصد ستونی
100	92	8	
44/2	45/1	36/4	
226	204	22	جمع تعداد درصد سطری درصد ستونی
100	90/3	9/7	
	100	100	

Chi-Square(x2) = 10/914   df = 2   Sig = 0/004

به طوری که مشاهده می شود بین "روزنامه" و "مربوط بودن لید خبر به حکم دادگاه مطالب مربوط به جرم بررسی شده در روزنامه های مورد تحقیق در پژوهش، رابطه معناداری دارد. به دیگر سخن روزنامه های ایران، همشهری و آفتاب یزد از نظر مربوط بودن لید حکم دادگاه تفاوت معناداری با یکدیگر دارند. با رجوع به جدول درمی یابیم که روزنامه ایر ۲۰ درصد بیشترین درصد را نسبت به روزنامه آفتاب یزد با ۸ درصد و روزنامه همشهری ۲۰ درصد در ارتباط مربوط بودن لید خبرهای مربوط به جرم بررسی شده به حکم دادگاه دار نگاهی به درصدهای فوق مشاهده می کنیم که روزنامه ایران بیش از ۲ برابر از روزنامه آفتاب و بیش از ۶ برابر از روزنامه همشهری لید اخبار و گزارش های مربوط به جرائم منتشر کرده حکم دادگاه اختصاص داده است.

مجازات مجرمان در حفظ همبستگی اجتماعی نقش دارد. هنگامی که ندهای وجدان چ نادیده گرفته می شود، جامعه با ضمانت اجراهای سرکوبگرانه نسبت به آن واکنش نشان می دهد برای مجازات یا بازدارندگی، بلکه بدین خاطر که بدون وجود آنها، کسانی که «قربانیان همینا و پرهزینه» را می دهند، به شدت نومید خواهند شد. برای نمونه، وقتی که شخصی که مرتکب خطرناکی شده است، تنها پس از تحمل مجازاتی سبک، آزاد می شود، شهروند و پیرو به آشفته می شود. وی احساس می کند قواعد را رعایت می کند و بنابراین، هرکس دیگری نیز چنین کند. مجازات مجرم برای حفظ وفاداری شهروند متوسط به ساختار اجتماعی ضروری ا ولی فراتر از این، مجازات مجرمان هم چنین اعلام می دارد که گروه مجرم از لحاظ اجته فرود دست و سزاوار سرزنش است. این وضعیت، حس فرادستی و راست کرداری را که در مردم یافت می شود را تقویت می کند در نتیجه، همبستگی جامعه بالا می برد (ولد و دیه) ۲۹۸:۱۳۸۰.

در روزنامه های مورد بررسی در این پژوهش در چه تعداد از لید مطالب مربوط به جرم بررسی شده نحوه دستگیری متهم یا متهمان توضیح داده شده است؟

جدول شماره ۶- بررسی معناداری رابطه میان "روزنامه" و "توضیح نحوه دستگیری در لید خبر"

جمع	آیا در لید خبر نحوه دستگیری توضیح داده شده است؟		نام روزنامه
	بله	خیر	
60	12	48	ایران تعداد درصد سطری درصد ستونی
100	20	80	
26/5	60	23/3	
66	2	64	همشهری تعداد درصد سطری درصد ستونی
100	3	97	
29/2	10	31/1	
100	6	94	آفتاب یزد تعداد درصد سطری درصد ستونی
100	6	94	
44/2	30	45/6	
226	20	206	جمع تعداد درصد سطری درصد ستونی
100	8/8	91/2	
	100	100	

$$\text{Chi-Square}(x^2) = 13/026 \quad df = 2 \quad \text{Sig} = 0/001$$

چنانکه مشاهده می شود بین "روزنامه" و "توضیح نحوه دستگیری در لید اخبار و گزارش های مربوط به جرائم چاپ شده در روزنامه های مورد بررسی رابطه معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر بین روزنامه های ایران، همشهری و آفتاب یزد منتشر شده در سال ۱۳۸۸ و توضیح نحوه دستگیری متهم یا متهمان در لید خبر مربوط به جرم، اختلاف معناداری وجود دارد.

براساس جدول مذکور روزنامه ایران با ۲۰ درصد در مقایسه با روزنامه آفتاب یزد با ۶ درصد و روزنامه همشهری با ۳ درصد در توضیح نحوه دستگیری متهم یا متهمان در لید خبرهای مربوط به

جرم درصد بیشتری را دارد. روشن است که روزنامه ایران نسبت به دو روزنامه دیگر به ا روزنامه نگاری مطلوب نسبتاً نزدیک تر عمل کرده است. زیرا اختلاف بسیاری با دو روزنامه در توضیح نحوی دستگیری متهم یا متهمان در لید مطالب مربوط به جرم دارد بطوری که اختلاف با روزنامه آفتاب یزد ۳ برابر و با روزنامه همشهری بیش از ۶ برابر است.

در اینجا می توان به این اشاره کرد که عملکرد رسانه‌ها در شکل دادن به تعریف جکجروی، نقش آنها را در ایجاد تغییرات قانونی و همچنین تقویت گونه‌هایی خاص از راهکار عملیاتی پلیس، به نقش مؤثری بدل می‌کند. علایق پلیس و رسانه‌ها به یکدیگر پیوند خورده به طوری که این دو نهاد، نوعی ارتباط مبتنی بر همزیستی با یکدیگر یافته‌اند. بدین ترتیب یک سو رسانه‌ها در کسب بخش عمده‌ای از اطلاعات خود به پلیس متکی‌اند و از سوی دیه پلیس برای به تصویر کشیدن برخی موضوعات مربوط به کارهای خود، از رسانه‌ها استفاده می‌شوماخر و دیگران (۱۹۸۷) معتقدند که پلیس و روزنامه‌نگاران خواسته یا ناخواسته برای حجم انحرافات مجرمانه در جامعه با هم همکاری می‌کنند تحقیق تاریخی اریسکون (۱۹۶۶) می‌دهد که بین عدم وجود اعدام در ملاء عام و توسعه روزنامه‌ها رابطه‌ای وجود دارد که منعکس کننده وجود رابطه همزیستی بین رسانه‌ها و مجریان قانون است. نظام قضایی برای مجرمان به وضع قانون روی می‌آورد. در حالی که روزنامه نگاران به اقداماتی نظیر بی اعتبار متوسل می شوند (Grabe and others, ۲۰۰۶:۱۴۰).

چه میزان از متن مطالب مربوط جرم بررسی شده در روزنامه مورد تحقیق در این پژوهش مربوط به رسیدگی به اتهام متهم یا متهمان است؟

جدول شماره ۷- بررسی معناداری رابطه میان "روزنامه و مربوط بودن متن خبر به رسیدگی به اتهام"

جمع	آیا متن خبر مربوط به رسیدگی اتهام است؟		نام روزنامه
	خیر	بله	
60	28	32	ایران تعداد
100	46/7	53/3	درصد سطری
26/5	21/2	34	درصد ستونی
66	31	35	همشهری تعداد
100	47	53	درصد سطری
29/2	23/5	37/2	درصد ستونی
100	73	27	آفتاب یزد تعداد
100	73	27	درصد سطری
44/2	55/3	28/7	درصد ستونی
226	132	94	جمع تعداد
100	58/4	41/6	درصد سطری
	100	100	درصد ستونی

$$\text{Chi-Square}(x^2) = 15/724 \quad df = 2 \quad \text{Sig} = 0/000$$

در اینجا مشاهده می شود بین "روزنامه" و "مربوط بودن متن خبر رسیدگی به اتهام متهم یا متهمان" در اخبار و گزارش های مرتبط با جرم بررسی شده رابطه معناداری وجود دارد. به سخنی دیگر با نگاه به عدد معناداری محاسبه شده می توان با ۹۹ درصد اطمینان گفت که بین روزنامه های مورد بررسی درباره مربوط بودن متن اخبار جرائم با رسیدگی به اتهام متهمان اختلاف معناداری وجود دارد.

با نگاهی به درصدهای این سه روزنامه در جدول مشاهده می کنیم که روزنامه ایران با درصد در مقایسه با روزنامه همشهری با ۵۳ درصد و روزنامه آفتاب یزد با ۲۷ درصد بیشتر اخبار جرائم منتشره در این روزنامه مرتبط با رسیدگی به اتهام متهم یا متهمان است. در مقایسه هر سه روزنامه می بینیم که روزنامه ایران ۵۳/۳ درصد از متن اخبار و گزارش مربوط به جرم را به رسیدگی به اتهام متهم اختصاص داده و این آمار برای روزنامه هم ۵۳ درصد و روزنامه آفتاب یزد ۲۷ درصد است. این آمارها نشان می دهد روزنامه ایر همشهری کمی بیش از ۵۰ درصد از متن اخبار و گزارش های مربوط به جرم منتشر کرده رسیدگی به اتهام متهم یا متهمان تخصیص داده اند و روزنامه آفتاب یزد تنها کمی بیش از چهارم را به این امر اختصاص داده است. به عبارتی روزنامه ایران و همشهری بیشتر الگوی مط روزنامه نگاری را رعایت کرده اند.

آیا سه روزنامه مورد بررسی در انتهای مطالب مرتبط با جرم بررسی شده از آن ها به مردم هد

داده اند؟

جدول شماره ۸- بررسی معناداری رابطه میان "روزنامه" و "دادن هشدار به مردم در انتهای خبر

جمع	آیا در انتهای خبر به مردم هشدار داده شده		نام روزنامه
	خیر	بله	
60	53	7	ایران تعداد
100	88/3	11/7	درصد سطری
26/5	27/9	19/4	درصد ستونی
66	46	20	همشهری تعداد
100	69/7	30/3	درصد سطری
29/2	24/2	55/6	درصد ستونی
100	91	9	آفتاب یزد تعداد
100	91	9	درصد سطری
14/2	47/9	25	درصد ستونی
226	190	36	جمع تعداد
100	84/1	15/9	درصد سطری
	100	100	درصد ستونی

Chi-Square(x2) = 14/582

df = 2

Sig = 0/001

به طوری که مشاهده می شود بین "روزنامه" و "هشدار به مردم در انتهای خبر" های مربوط به جرم رابطه معناداری وجود دارد. به دیگر سخن بین سه روزنامه مورد بررسی در دادن هشدار به مردم در انتهای مطالب مرتبط با جرم اختلاف معناداری وجود دارد.

به استناد جدول، روزنامه همشهری با ۳۰/۳ درصد در مقایسه با دو روزنامه ایران با ۱۱/۷ درصد و روزنامه آفتاب یزد با ۹ درصد بیشتر در انتهای مطالب مربوط به جرم منتشره در این روزنامه به مردم هشدار داده است. اما در اینجا مشاهده می شود روزنامه همشهری نزدیک به ۳ برابر نسبت به روزنامه ایران و بیش از ۳ برابر نسبت به روزنامه آفتاب یزد در انتهای مطالب مرتبط با جرم منتشره در این روزنامه ها به مردم هشدار داده است.

میرفخرایی با بررسی پیام اخلاقی نهفته در مطالب خبری نشان داده است که پیام اخلاقی هرگاه ضمنی باشد در میانه متن و در حین بیان «داستان خبری» ارائه می شود، ولی پیام های روشن اخلاقی یا در آغاز متن بیان می شوند یا در پایان. اگر روزنامه نگار به عنوان منبع پیام، از زبان هیچکس و برای هیچکس در سوم شخص پیام اخلاقی را به شکل حقیقت مطلق بیان دارد، چنین پیامی عمدتاً در آغاز متن قرار می گیرد. اما اگر پیام اخلاقی روشن از زبان بازیگران درگیر و عمدتاً از زبان مقاماتی چون قاضی یا کاشناسانی چون روانشناسان و جرم شناسان بیان شود، پایان متن از جایگاه مناسب برای این نوع پیام های اخلاقی محسوب می گردد (میرفخرایی، ۱۳۸۵: ۲۰۹-۱۷۷).

نتیجه گیری

به طور کلی امنیت اجتماعی یکی از پیش نیازهای توسعه کشورها است و بدون شك با وضعیت فرهنگی جوامع ارتباط تنگاتنگ دارد. پابندی افراد و نهادهای جامعه به ارزش ها و هنجارهای پذیرفته شده در فرهنگ نوعی مصونیت اجتماعی را ایجاد می کند که موجب امنیت پایدار می گردد. هرچه امنیت فرهنگی و اجتماعی در جامعه تسریع می شود افراد جامعه به سمتی سوق پیدا می کنند که در سازندگی و درخشش جامعه تأثیر می گذارند و از آسیب ها و انحراف ها مصون می مانند. اگر این مصونیت به وسیله نظام سیاسی و مراکز تعلیم و تربیت و رسانه ها در سطوح عالی و میانی کشور درونی و نهادینه شود، نظم و انضباط در جامعه گسترش می یابد. به عبارت روشن تر، در جایی که وجود امنیت در جامعه تعاملات اجتماعی را در مسیری طبیعی و واقعی قرار می دهد، نبود "احساس امنیت" (فارغ از بود و نبود واقعی امنیت) می تواند حرکت ها و جریان های طبیعی را در جامعه دچار اختلال کند. به دیگر سخن پرداختن به حاشیه ها و نحو ارتکاب جرم (که به زعم

مک کوابیل رسانه ها در سطح فردی موجب ایجاد هویت شخصی و جذب الگوهای رفتار رسانه ها می شوند) به جای پرداختن به خود ریشه و علل ارتکاب جرم، این امکان وجود دا مخاطبان از مجرمان (در صورتی که به طور مثبت به آنها پرداخته شود) الگو برداری کنند.

رسانه‌ها اغلب جرم را در قالب موج‌هایی برجسته و متمایز- و به تعبیر نویسندگان «امواج به تصویر می‌کشند. بدین شکل که با ارائه گزارش‌های مکرر از ارتکاب برخی اشکال جر معمولاً نیز شامل جرم‌های خیابانی مانند ضرب و شتم، تجاوز به عنف و قتل است) سبب می‌که توجه افکار عمومی با شدت بیشتری به این دسته جرایم جلب شود. نکته جالب این اس برای تحقق مفهوم «امواج جرم»، ضرورتی ندارد که موارد وقوع یک رفتار مجرمانه در ع افزایش داشته باشد، بلکه کافی است که در افکار عمومی این تلقی ایجاد شود که این مو شدتی توجه برانگیزتر رو به فزونی است.

یافته های این پژوهش با توجه به جدول ها، تفسیرها و تبیین ها حکایت از آن دارد روزنامه ایران، همشهری و آفتاب یزد که از روزنامه های معتبر کشور می باشند و در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفته اند وضعیت شان در ارتباط با رعایت الگوی مطلوب روزنامه نگار؛ چنین است:

روزنامه ایران

همان طور که در جداول پیشین نشان داده شد، روزنامه ایران به نسبت، الگوی مطلوب رو نگاری را در تهیه عکس و نگارش اخبار و گزارش های مربوط به جرم بررسی شده از حوادث این روزنامه در سال ۱۳۸۸ بیشتر از دو روزنامه همشهری و آفتاب یزد رعایت کرده اما این بدان معنا نیست که روزنامه ایران الگوی مطلوب روزنامه نگاری را به طور کامل ر کرده باشد.

با نگاهی به جداول درمی یابیم که روزنامه ایران در مواردی همچون؛ حالت متهم یا متهم عکس، عکس متهم یا متهمان در زندان یا بازداشتگاه و مربوط بودن متن خبر به رسیدگی به متهم یا متهمان ۵۰ تا ۶۰ درصد الگوی مطلوب روزنامه نگاری را رعایت کرده و در مو همچون؛ عکس متهم در دادگاه، مربوط بودن لید به حکم دادگاه، توضیح نحوه دستگیری متهمان در لید خبر و دادن هشدار به مردم در انتهای خبر زیر ۴۰ درصد الگوی مطلوب رو نگاری را رعایت کرده است.

در یک بررسی اجمالی جداول، روزنامه ایران ۶۰ درصد در انتشار عکس، اخبار و گزارش های مربوط به جرم در صفحه حوادث خود در سال ۱۳۸۸ الگوی مطلوب روزنامه نگاری را رعایت کرده است.

روزنامه همشهری

با نگاهی به جداول و بررسی وضعیت روزنامه همشهری در یک جمع بندی کلی مشاهده می کنیم که روزنامه همشهری در میان سه روزنامه مورد بررسی در خصوص رعایت الگوی مطلوب روزنامه نگاری در انتشار عکس ها و اخبار جرائم در رده دوم و بعد از روزنامه ایران قرار می گیرد.

با توجه به جداول فوق مشاهده می شود که روزنامه همشهری در مواردی همچون؛ حالت متهم یا متهمان در عکس، عکس متهم یا متهمان در زندان یا بازداشتگاه و مربوط بودن متن خبر به رسیدگی به اتهام متهم یا متهمان کمی بیش از ۵۰ درصد الگوی مطلوب روزنامه نگاری را رعایت کرده و در مواردی مانند؛ عکس متهم در دادگاه، مربوط بودن لید به حکم دادگاه، توضیح نحوه دستگیری متهم یا متهمان در لید خبر و دادن هشدار به مردم در انتهای خبر کمتر از ۴۰ درصد الگوی مطلوب روزنامه نگاری را رعایت کرده است.

در بررسی اجمالی جداول، روزنامه همشهری ۵۰ درصد در انتشار عکس، اخبار و گزارش های مربوط به جرم بررسی شده از صفحه حوادث این روزنامه در سال ۱۳۸۸ الگوی مطلوب روزنامه نگاری را رعایت کرده است. که البته با توجه به سابقه و کادر حرفه ای آن می توانست بهتر از این باشد.

روزنامه آفتاب یزد

در بررسی جداول آورده شده در خصوص وضعیت روزنامه آفتاب یزد در ارتباط با رعایت الگوی مطلوب روزنامه نگاری در تهیه عکس و تنظیم اخبار و گزارش های مرتبط با جرم بررسی شده در این روزنامه درمی یابیم که روزنامه آفتاب یزد بسیار کمتر از دو روزنامه ایران و همشهری الگوی مطلوب روزنامه نگاری رعایت کرده است.

با نگاهی به جداول مشاهده می کنیم که روزنامه آفتاب یزد در مواردی همچون؛ چگونگی حالت متهم یا متهمان در عکس و عکس متهم یا متهمان در زندان یا بازداشتگاه تا حدودی الگوی

مطلوب روزنامه نگاری را رعایت کرده است و در مواردی مانند؛ بودن عکس متهم یا متهمه دادگاه، مربوط بودن لید خبر به حکم دادگاه، توضیح نحوه دستگیری متهم یا متهمان در لید مربوط بودن متن خبر به رسیدگی به اتهامات متهم یا متهمان و دادن هشدار به مردم در انتها؛ کمتر از ۳۰ درصد الگوی مطلوب روزنامه نگاری را رعایت کرده است.

در یک نتیجه گیری با توجه به جداول، روزنامه آفتاب یزد ۳۰ درصد در انتشارعکس، ا- گزارش های مربوط به جرم در صفحه حوادث خود در سال ۱۳۸۸ الگوی مطلوب روزنامه ؛ رعایت کرده است.

پیشنهادات

با توجه به نتایج پژوهش حاضر، پیشنهادهایی به شرح زیر ارائه می شود شاید که بتواند ؛ روزنامه های مورد بررسی، سایر مطبوعات و رسانه ها و همچنین مسولان دست اندار کار اجتماعی به ویژه حوزه امنیت اجتماعی کشور باشد.

- پیشنهاد می شود بازتاب جرایم در مطبوعات بیشتری در دوره های طولانی تری مورد ؛ قرارگیرد. مقایسه بازتاب مطبوعاتی جرایم در دوره های مختلف زمانی می تواند زوایای م تاثیر نحو انعکاس جرایم در مطبوعات بر احساس امنیت اجتماعی از سوی شهروندان را رو کند.

- بررسی دیدگاه های روزنامه نگاران حرفه ای، اساتید روزنامه نگاری، روان شناسان، شناسان و جرم شناسان درباره تأثیر اخبار و مطالب مربوط به جرایم در احساس امنیت اجتماع جامعه نیز به رشد ادبیات نظری این موضوع کمک خواهد کرد.

- انجام پژوهش هایی در زمینه مقایسه تصاویر و اخبار رسانه ای از انعکاس جرایم و افکار عمومی درباره جرایم نیز یافته های بسیار مفیدی در این زمینه به دست خواهد داد.

- همچنین پیشنهاد می شود پوشش رسانه ای برخی پرونده ها و رویدادها به طور عمیق تری در خصوص تأثیر نوع پوشش این گونه اخبار جرایم در احساس امنیت اجتماع، زمان انتشار اخبار و پس از آن مورد بررسی قرار گیرد. برای مثال اثر شکل پوشش مانند عه و تیترهای رویدادهای جنجال برانگیز و خیرساز همانند کودک ربایی، کودک آزاری، قتل آدم ربایی به دست افراد و گروه ها و دیگر رویدادهای مشهور به طور مجزا از زاویه تأثیر احساس امنیت اجتماعی در میان افراد جامعه مورد بررسی قرار گیرد.

فهرست منابع

— فارسی

- بدیعی، نعیم و قندی، حسین. (۱۳۸۲). *روزنامه‌نگاری نوین*. تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی، چاپ سوم.
- بیات، بهرام (۱۳۸۷)، "تبیین جامعه شناختی احساس امنیت در بین شهروندان ایرانی"، *فصلنامه علوم اجتماعی*، دوره شانزدهم، شماره ۳۵
- بیات، بهرام (۱۳۸۷)، "تبیین نقش عوامل موثر در احساس امنیت در شهروندان تهرانی"، دفتر تحقیقات کاربردی معاونت طرح و برنامه ناجا
- حسینی فر، عبدالرحمن. (۱۳۸۳)، *دولت و امنیت اجتماعی در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران* به نقل از www.isu.ac.ir
- حسینی، حسین (۱۳۸۶) "احساس امنیت؛ تاملی بر پایه یافته های پژوهشی"، *فصلنامه امنیت*، سال پنجم شماره ۴
- حسینی، حسین (۱۳۸۶)، "احساس مدیریت احساس امنیت در جامعه"، *فصلنامه امنیت*، سال ششم شماره ۱
- دلاوری، علی (۱۳۸۷)، *روشهای تحقیق در روان شناسی و علوم تربیتی*، تهران: نشر ویرایش
- دلاوری، علی، رضایی علی محمد (۱۳۸۷)، *هنجاریابی آزمون امنیت ناجا و اندازه گیری میزان احساس ناامنی در مرکز استان ها و شهرستان های خیلی بزرگ، بزرگ و متوسط*، مرکز تحقیقات کاربردی طرح و برنامه و بودجه نیروی انتظامی
- سلیمی، علی و داوری محمد. (۱۳۸۵). *جامعه‌شناسی کجروی*، زیر نظر غلامرضا صدیقی اورعی. قم: پژوهشکده حوزه و دانشگاه، ویراست دوم.
- فرجیها محمد. (۱۳۸۵). «بازتاب رسانه‌ای جرم»، *فصلنامه علمی - پژوهشی «رفاه اجتماعی»*، سال ۶، شماره ۲۲، پاییز.
- کلاهیجان، محمود (۱۳۸۲). "راهکارهای تحقق امنیت اجتماعی"، *مجموع مقالات همایش امنیت اجتماعی*، معاونت اجتماعی نیروی انتظامی، جلد اول
- مک کوایل، دنیس. (۱۳۸۵). *دوآمدی پر نظریه ارتباطات جمعی*. ترجمه پرویز اجلالی، تهران: دفتر مطالعات و توسعه رسانه‌ها، چاپ دوم.

- مهدی زاده، محمد (۱۳۸۶)، ساخت و محتوای اخبار حوادث و جرائم در روزنامه ها (تحلیل محتوای اخبار حوادث و جرائم در بیست روزنامه روزانه کشور)، تهران: دفتر مطالعات و توسعه رسانه ها
- میرفخرایی، تژا، (۱۳۸۵). «سنخ‌شناسی صفحه حوادث»، مجموعه مقالات سمینار بررسی مطبوعات. تهران: دفتر مطالعات و توسعه رسانه‌ها.
- ولد، جرج و دیگران. (۱۳۸۰). *جرم‌شناسی نظری*، ترجمه علی شجاعی. تهران: سمت.

- لاتین

- Grabe, Maria Elizabeth, Trager, K.D., Lear Melissa and Rauch, Jennifer (2006) "Gender in Grime News: A Case Study Test of the Chivalry Hypothesis", *Mass Communication and Society*. 9:2.
- http://www.en.wikipedia.org/wiki/Moral_panic
- <http://www.portal.unesco.org>
- <http://www.ncb.org.uk/Page.asp?originx7020qc>
- Katz, Jack. "What makes crime news". *Media, Culture and Society Journal*. London: SAGE.1987. Vol 9.
- Marsh, Ian. (2006). *Theories of crime*. London: Routledge.
- Munie, Johne. (1996) *The construction and deconstruction of crime* "In: *The problem of crime*, Edited by Johne Munie and Eugene Mclaughlin, London: Sage publication.